

Марина Шур Пухловски

ЗДИВЕНА

Превод од хрватски јазик
Ана Антоновска

МАКЕДОНИЈА
литера
Скопје, 2019
МАКЕДОНИЈА

I.

Веќе трет ден не излегувам од дома, освен кога мора, со песот двапати дневно, рано наутро, веднаш штом ќе се раздени, па доцна навечер кога веќе е одамна смрачено – надвор, па внатре, нема ниту прошетки, ниту трчање, ќе заврши со нуждата и бришеме назад во нашето скривалиште, додека некој не нè видел. Зашто, целата сум излитена, во испрана тренерка со испапчени колена на панталоните, а образите ми се засивени, бидејќи веќе трет ден не јадам ништо друго освен коцкичките препржен стар леб кои мајка ми ги остави во печката за презла, пред да замине. Коцкичките ги натопувам во тавата со остатокот од маста која зимава ја исцедивме од свинското сало, димиричките ги изедовме.

Лебни трошки има готови во продавниците, вистинско цабе се и не мора да се тормозиш, но грев е лебот да се фрла во ѓубре – се спротивставува вечната сиромаштија во мајка ми, па остатоците од леб ги претвора во презла, кога немаме кокошки – лелека. Но, ти никогаш не си имала кокошки, ја потсетувам мајка ми која е родена во градот и тоа во центарот на градот, на две трамвајски постојки од главниот плоштад, исто како и јас, како и нејзината мајка, како и мајката на нејзината мајка – кокошките не се наша семејна приказна на која може да се повикаме, дури ниту од штедливост.

Но сега, штедливоста се покажа корисна за твојата ќерка, ѝ велам на мајка ми која ја нема, а како и натаму да седи зад масата во кујната на која си го реди својот пасијанс, откако е во пензија, откако животот заврши, а всушност, не ни започна – за ќерката која не е во состојба да отиде до блиската продавница, а камоли да готви, но ете, тука се твоите презли, се смешкам, а мајка ми разбира, иако е отсутна, иако побегна од ужасот на мојот брак, сè слуша и кога ја нема, можеш да се потпреш на неа како да ја има. Тајната на лебните трошки.

На Танга ѝ ги давам дробовите, претходно сварени и замрзнати. Фала му на Бога, имаме резерви, таа не гладува, изговарам гласно, а во себе си мислам дека и песот би гладувал да не беа тие резерви и таа би била на препечени коцкички леб, бидејќи газдарицата не може ништо друго, освен да пие вино – ме исправа мајка, со грижа, но без прекор, бидејќи таа мајка не прекорува.

Виното е црно, далматински фарос, 12 и пол проценти алкохол стои на етикетата, но не успевам да се напијам, како во мене алкохолот да се претвора во вода, ноќната мора на пијаниците.

И телевизорот е вклучен само за да ме одвои од мене, но попусто, кога ништо не можам да следам, да ја поврзам претходната сцена со идната, сè постои само за себе, во бесмисла, дури се чини дека изгледа и сонот не ме сака иако повремено се тргнувам од бездната во чудење не знаејќи каде сум, како, сепак, малку да сум отспала.

Во еден миг, некој засвони на вратата, страшен миг, напад, се скочанив на столот, кој се осудува да ми провалува со своно и Танга истрча лаејќи за да го набрка натрапникот, но попусто, насилството легнало на своното, па отидов да му отворам, однапред запенета.

Пред вратата девојка на едвај осумнаесет години, едвај полнолетна, проценувам, а може и не е, расплакана е, се тресе и говори дека се изгубила и дека нема каде да оди, вели никого не познава во овој град, а јас се прашувам зошто мене да ме засега тоа, како налетала на мене, како, воопшто, засвонила на мојата врата и тогаш од нејзините збркани искази дознавам дека веќе била во овој стан, дека дури тука и спиела минатото лето, вели (каде сум била јас?, заклучувам, на море) кога во Загреб настапувале со Пулскиот аматерски театар кој го води тетка Вишња – аха, тетка Вишња муштерика на мајка ми е врската на оваа сиромашка што не можам да ја примам ниту во станот ниту во себе, таков е мигот.

И Танга се смири кога ја виде, таква сирота, натажена, ја душка и мавта со опашката која ѝ вели влезе, бидејќи ние сакаме посети – тоа го кажува опашката, но не и јас, задржу-

вам отстапница, не се поместувам, туку стојам како карпа на влезот.

Па, зар не гледаш на што сум и што има околу мене, ѝ сугерирам со мислите, додека таа и натаму плаче и ме набљудува со надеж која ќе морам да ѝ ја убијам, па погледнувам околу себе за да се погледне и таа зашто очиглено ослепела од страв, не забележува дека стојам на хартија од весник полна со боја и со ѓубре донесено на влечките, бидејќи почнавме да варосуваме, почнавме и застанавме кога мажот ми ја тресна вратата и излезе од дома и не се врати, како што беше и планирано: да отиде и да не се врати; да ме спаси од самата себе.

Но, таа не ја гледа ниту хартијата, ниту ѓубрето, ниту кантите со боја кои ги истуркав во ходникот, како и валјациите и четките за варосување, ја гледа само својата грижа, гајле ѝ е за мојата, луѓе сме, такви сме, нема да ѝ замериме, но нема ниту да ја примиме, по тоа прашање сум одлучна. Иако и не сум баш среќна што морам да ја набркам, таква сирота, изгубена во непознат град и знам дека мајка ми, кога ќе го слушне тоа, ќе ми замери, како си можела да не ја примиш, сиромашката, однапред ми попува; можев, размислувам, бидејќи јас не сум ти, не сум вечното рамо за бездомниците, за обесправените и измамените, не се жртвувам, се гледам себе си, не сум ѝ виновна што останала без среќа, па наместо на тебе наишла на мене која ќе ја изневери...

Токму тоа и го правам: жал ми е, вела, но не можеш внатре, не можеш, никаква сум, одмавнувам со главата и веќе пред нос полека ѝ ја затворам вратата, бидејќи не сакам да бидам груба и дволично се прашувам каде ќе оди, кој ќе ѝ помогне, веќе ја жалам и веќе ме пече совеста, но не толку за да се стрчам по неа, да ја вратам и да ја внесам во оваа урнатина од стан и од мене во распаѓање со дваесет и шест години, а да не знам зошто е така.

А и таа тетка Вишња, одамна ми замери, мислам небаретие мисли ќе ме оправдаат пред оној кој сè знае и гледа, а можеби и запишува во таинствената меморија на универзумот – од групата деца ги издвојуваше оние со значајни родители, политички моќници, нашата тетка Вишња, ним им даваше

престижни улоги, а на нас останатите – што ќе преостане, епизоди во претставите на островскиот театар кој некогаш го водела и каде мајка ми се затекнала во еден период од животот, секако, со мене.

Ма, таа не е лоша, рече мајка кога се пожалив, сиромашката сешто поминала, кога пораснав, дознав низ што поминала сиромашката, со шеснаесет побегнала од дома со актерот во кој се вљубила и кој, буквално, ја прокоцкал ставајќи ја како влог во партија карти кога му снемало пари. Па, оттогаш минувала од раце во раце, станала актерка, па кога остарела била театарски педагог и поради тоа, потоа, со децата од Пула се пресели кај нас во Загреб, на бесплатен кревет и прислужување.

Но, никогаш не си била праведна, ѝ велам и денес во срцето со трн од нејзината неправда и како тоа да ја оправдува мојата постапка кон онаа набрканата, на сите нечовечки начини.

По ѓаволите и со неа, се решавам од тој товар кој се накачи на мојот, како да не ми е преголем и ја подотворам вратата кон халата како што го нарекуваме просторот пред бањата и двете соби, а кој, исто така, е соба, само без прозорец кон улицата – има прозорец, но тој гледа кон лифтхол, вечно мрачен, бидејќи станот е на приземје – и го ставам стапалото на тепихот на паркетот, доволна е секунда неговиот горен дел да ми го прекријат болвите кои излегле однатре.

Мрш, скокнувам истресувајќи ги болвите од ногата и туркајќи го песот кој оди по мене, што би сакала ти, глупачке, ѝ ја покажувам мојата нога прекриена со убоди, што јадат овие кога немаат кого да гризат, се прашувам затворајќи ја забранетата зона, како што ги нарекувам собите откако таму се накопија, а песот и јас побегнавме на другата страна, во дневната соба со кујничка и соба за послуга како единствено преостанато скривалиште. Засега.

За среќа, болвите не продеа во ходникот каде што е тоалетот, но ми ја одзедоа бањата, орманите со облека, телефонот го исклучив сама, во последен миг телевизорот го преместив во дневната, барем нешто да ми свечка ако веќе не можам да гледам, да знам дека сум жива, бидејќи не се

чувствувам како таква. Жива сум како зомби. Оживеан мртовец. И немам поим како се случило тоа – да станам зомби, а пред само три дена, буквално, играв по дома од воодушевување затоа што проклетникот, конечно, излезе оттука, засекогаш, потпевнувајќи, бидејќи се подготвивме за тоа, за да биде засекогаш, а не само во текот на летото, како пред една година.

Ти и јас ќе го решиме тоа, ѝ вела на кучката свиена на столицата, а таа, на тие зборови малку ја подигна главата и ги начули ушите, поточно врвот на ушите, бидејќи е кокер шпаниел со уши обесени до вратот и не може да ги подигне целите, за веднаш потоа, одново да се забие во своето клопче. Ќе го решиме, вела, иако не знам како, бидејќи за тоа треба да знаеш што воопшто ти се случува. А не знам, затекната сум од животот, изненадена како да ме опседнале демони во моментот кога излезе од станот треснувајќи ја врата, кога помислив дека сум најсилна, кога победнички заиграв во просторот сè уште незапоседнат од болви.

Опа, танцував над мршата од својот брак вртејќи го телото од дваесет и шест години, следено од песот, низ ходникот, па низ салонот, па низ спалната соба, па во собата на мајка ми – како да проверувам, сепак, да не се сокрил некаде.

Во собата на мајка ми е ужасен неред, тепихот е завиткан, мебелот е истуркан среде соба, четките, кантите, боите кои подоцна ќе ги пренесам во ходникот, кој знае зашто, веројатно, за да се движам со некоја разумна причина, небаре тоа ќе помогне. Тогаш повторно опа до дневната по вино, бидејќи победите треба да се залеат, за да се зголемат, како и поразите, за да ги смалиме, па со шишето назад во ходникот, па во салонот, каде што го држиме отвораот на тацна на масата за да ни е при рака и каде само што го дофатив отвораот, пагам на подот како покосена.

А не се ни сопнав, буквално, се струполов на тепихот, како да ми откажаа нозете, истите тие кои дотанцуваа дотука, нозете без чорапи, во кафеави сандали од плута со потпетица од дури десет сантиметри, бели како гол мртовец на тепихот, белким затоа што никогаш не сум видела мртовец на тепих, ниту облечен ниту гол, нозете ми се некако туѓи и големи,

отсекогаш пресилни, барем според мене, бидејќи имало и поинакви мислења – песот веднаш навали да ги душка, можеби од поголемо знаење кое во нас е одамна изгубено.

Се струполив, па што, си говорам подигнувајќи се со леснина, бидејќи сум лесна, без проблем се свивам како лотосов цвет, правам свезда или мост, но веќе знам дека не паднав од невнимание, туку затоа што добив удар по главата, не однадвор, туку однатре и не од крвните жили кои одлучиле да пукнат како што му пукнаа нему. Не, ударот стигна до главата од желудникот, од соларниот плексус каде е третата чакра, како што еднаш некаде прочитав и заборавив што значи, освен дека е нешто матно и поврзано со целото битие кое живнува или паѓа или го совладува животот или од него е совладан, мојот сирот случај.

Ништо не помогна тоа што застанав на нозе и што продолжив да се движам – машината проработе однадвор, но однатре се распаѓаше, однатре се сведе на траен процес на распаѓање, без крај и завршеток, како што сведочи изминатиов ден, а и почетокот на третиот во кој ништо не се смени. Рано изутрина се шмугнав од дома, почекав сиромашката да изврши нужда борејќи се со нервозата, бидејќи предолго душкаше и со тежина дека тоа е сè што сега можам да ѝ овозможам, што ѝ ја ускратувам радоста за шетање како нејзиниот живот да нема важност, а има, сè што ми се ускратува, ми се ускратува за навек и не може да се врати – и со главата наведната кон земјата побегнав дома, во царството на болвите.

До неодамна болвите, воопшто, не постоеја, освен две-три на песот кои дури и му користат, па треба да се остават на него, тврдат специјалистите за темата, а се намножија со брзина на светлината откако се струполив на подот, како мојата сила да ги сопираше во размножувањето, а пропаста на таа сила како да била знак за распад, за голем тресок во мојот стан, запрен на вратата од ходникот со сила на чудо.

Најпрво, се обидов да ги решам со поединечно истребување, болва по болва, бидејќи не беше можно да се отиде до аптеката по некое друго помагало – слушав како пукаат набиени со крв, до смрт сити, помислив, како да е тоа некаква утеша.